

**Տ. ԽԱԺԱԿ ԱՐՔԵՂԻՍԿՈՊՈՍ ՊԱՐՍԱՄՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱՍԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
ՄԱՏՈՒՅՎԱԾ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԳԱՆԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ
ՎԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶԻ ԱՌԻԹՈՎ**

(7 նոյեմբերի 2004 թ.)

*«Ես եմ հովիւն քաջ. հովիւ քաջ զանձն իւր
դնէ ի վերայ ոչխարաց... ձայնի իմում լուիցեն,
եւ եղիցին մի հօր եւ մի հովիւ»:*

(Նովհ. Ժ 11, 16)

«Յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»

Նովհաննու Ավետարանէն առնված այս խոսքերը այս առավոտ անգամ մը ևս կինչեն բոլոր հայ եկեղեցիներու կամարներուն ներքեւ, երբ համայն հայ ժողովուրդը, Հայաստան-յայց Առաքելական Եկեղեցին ի Հայաստան և ի Սփյուռք աշխարհի հայրապետական մասնավոր մաղթանքով օրինաբանություն կմարտցանէ Աստուծո՝ ազգիս Վեհափառ Հայրապետի գահակալության հինգերորդ փարեղարձին առթիվ: Նովհաննու Ավետարանին այս խոսքերը անգամ մը ևս մեր առջև կալարկերավորն Քրիստոսի անձը իբրև հովիվ քաջ, որ «զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»:

Կհիշենք անգամ մը ևս, թե ինչպէս Քրիստոս՝ մեր Տերը և մեր Փրկիչը, իբրև քաջ հովիվ՝ իր անձը զոհեց, չարչարեց և խաչի ծանր բեռը իր ուսերուն վրա շալկեց մեզ համար, մարդկության փրկության համար: Քրիստոս այդ զոհողությունը կատարեց, որովհետև կսիրե մեզ, կսիրե մեզմե ամեն մեկը իբրև իր զավակները: Քրիստոսի օրինակին հետևելով իր աշակերտները ևս եղան քաջ հովիվներ և անոնք ևս իրենց անձը զոհեցին մարդոց համար և զացին աշխարհի զանազան կողմերը՝ փարաձելու փրկության վարդապետությունը, առաջնորդելու մարդոց դեպի Աստված, դեպի երկինք, ուրկե մարդը ծագում առած էր:

Քրիստոսի և առաքելոց օրինակին հետևելով՝ Հայ Եկեղեցւոյ սրբազան Հայրերը և Հայրապետները ևս եղան նույն առաքելության ծառաները և սպասավորները: Մեր ավելի քան հազար յոթ հարյուր փարիներու պատմությունը իբրև Հայ Եկեղեցի, լավագոյն փաստն է ցույց տալու համար, թե մեր Եկեղեցին որքան մեծ թիվով ունեցավ Հայրապետներ, քաջ Նովկապետներ, որոնք իրենց անձը զոհեցին Հայոց Հայրենիքի և հայ ժողովուրդի բարօրության համար:

Այսօր, սիրելիներ, մենք Աստուծո փառք կմարտցանենք, որ մեր այդ սքանչելի ավանդությունը կշարունակվի, երբ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին այս օրերուն ունի արժանավոր Նովկապետ մը՝ հանձին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Հայրապետի Ամենայն Հայոց: Մենք բոլորս հայ ժողովուրդի զավակներ ի Հայաստան և ի Սփյուռք աշխարհի կըզգանք, թե Հայրապետը, Նովկապետը Հայ Եկեղեցւոյ քաջ է իր գործունեությանց մեջ: Իր

կյանքին մեջ մենք կզգանք, թե ինչպես Հայոց Հայրապետը կսիրն իր Հայրենիքը, կսիրն իր ժողովուրդը ի Հայաստան և ի Սփյուռու աշխարհի և թե ան նվիրված է իր Հայրենիքի և իր ժողովուրդի, Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցվո առաքելության շարունակման նվիրական գործին: Վեհափառ Հայրապետի հինգ տարվա գահակալության արդյունքը ցույց կուրան կորովի և երիտասարդ Հայրապետի մը անխոնջ աշխատանքը Մայր Աթոռը մեր ժողովուրդի բոլոր դասակարգներուն սիրելի դարձնելու ձգտումը՝ Հայաստանյայց Եկեղեցին և Սուրբ Էջմիածին իր նախկին փառքին վերադարձնելու և նույնիսկ առավել ևս զորացնելու թե՛ Հայրենիքի մեջ և թե՛ ալ ամբողջ Սփյուռքի տարածքին:

Այսօր, այս տասը-տասնհինգ թույլներու ընթացքին կարելի չէ խոսիլ, ցույց տալ այն բազմազան գործունեությանց արդյունքը, որ Վեհափառ Հայրապետը անցնող հինգ տարիներու ընթացքին կատարեց, հաջողությամբ պսակեց: Եվ սակայն հիշենք անոնցմա ոմանք: Այսպես, այս անցնող վերջին տարիներուն գրեթե հաճախակիորեն մենք ուրախությամբ կլսենք, կկարդանք, թե նոր եկեղեցիներ կօծվին հայրենի հողի վրա, փլատակ դարձած հին եկեղեցիներ, հին տաճարներ կվերանորոգվին և այդ եկեղեցիներու, վանքերու, տաճարներու դռները կբացվի մեր ժողովուրդի առջև, կտեսնենք, թե քրիստոնեական դաստիարակության մեծ զարկ կտրվի. ուրախությամբ տնդեցանք, թե ինչպես անցնող տարիներուն հայրենի կառավարությունը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության հետ համաձայնություն կնքեց, որպեսզի հանրային դպրոցներու մեջ կրոնը, հավատը դաստիարակվի: Նոր գիրքեր կիրադարակվին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի ջանքերով, կտեսնենք բազում հրապարակություններ քրիստոնեական դաստիարակության մարզեն ներս և ուրախությամբ ականատես կըլլանք, թե Մայր Աթոռը Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ կօգտագործեն նոր ժամանակակից մոտեցումներ քրիստոնեական դաստիարակությունը ավելի դյուրացնելու, ավելի մարտչելի դարձնելու մանավանդ մեր երեխաներուն, մեր երիտասարդներուն:

Ուրախությամբ ականատես կըլլանք, թե ինչպես Մայր Աթոռը «Շողակաթ» հեռուստատեսիլի իր ծրագիրներով հավաքը կբարոզե, կբարոզե Զրիսպոսի վարդապետությունը և Հայ Եկեղեցվո սրբությունը և առաքելությունը, նաև ձայնասփյուռ ևս կօգտագործվի և նաև կսպասենք այս հառաջիկա օրերուն, ամիսներուն Մայր Աթոռի ինտերնետի սբանջելի ծրագրի գործածության, որ ահավասիկ առիթ պիտի ընծայե, որպեսզի աշխարհի վրա ցրված հայ ժողովուրդի բոլոր զավակներ այդ միջոցով ևս դաստիարակվին, գիտնան, թե ով են իրենք, հասկանան և ըմբռնեն, թե անոնք բոլորը Հայ Եկեղեցվո հարազատ զավակներ են:

Երիտասարդական շարժումը Վեհափառ Հայրապետի ամենեն կարևոր գործունեություններն մեկը եղած է անցյալեն սկսյալ, երբ ինքը երիտասարդ առաջնորդական փոխառորդ Արարապյան թեմի, իր շուրջը հավաքած էր բազմահարյուր հայ երիտասարդներ: Այսօր ուրախությամբ ականատես կըլլանք Հայրենիքի մեջ մեր երիտասարդ սերունդի առողջ կրթությանը, քրիստոնեական դաստիարակությանը և այդ շարքի հիմնական է, շարքի կարևոր է մեր ապագայի համար իբրև Հայաստան, իբրև հայ ժողովուրդ, իբրև Հայ Եկեղեցի, որովհետև հայությունը այսօր կարիքը ունի ազնիվ, բարի, գիտակից հայորդիներու, որոնք խղճի մաքրությամբ պիտի կարողանան մեր ժողովուրդը և մեր Հայրենիքը առաջնորդել:

դարավոր վանքը: Ուրախությամբ կրեսնենք, թե ինչպիսի փոփոխություններ կկատարվին մեր Մայր Տաճարի, Հայոց Մայր Եկեղեցվո շուրջ: Արդեն Մայր Աթոռին վերադարձված են և կվերադարձվին վանքապարկան հողերը, կալվածները և այդ կալվածներու վրա կկանգնին նոր շենքեր, շենքեր, որոնք ոչ թե միայն շենք և շինարարություն պիտի մնան, այլև շենքեր, որոնք պիտի նպաստեն Վեհափառ Հայրապետի երազներու իրականացման: Մեր ժողովուրդը դարեր շարունակ իր Եկեղեցվո ծայրը լսեց, իր Հայրապետին ծայրը լսեց և այդ ծայրին անսալով մեր ժողովուրդը միշտ միասնական մնաց, կարողացավ պարամության դժվարություններուն թևակոխել: Միրելիներ, այսօր ալ մենք բոլորս՝ հոգևորականներ և աշխարհականներ, իշխանավորներ և կամ գյուղացիներ, պարավոր ենք Հայ Եկեղեցվո ծայրը լսելու, Հայոց Հայրապետի ծայրը լսելու, որովհետև այդ ծայրն է, որ մեզ պիտի միացնե, այդ ծայրն է, որ մեզ պիտի գորացնե, այդ ծայրին անսալը մեր բոլորին պիտի կարողանա դնալի հառաջ մղել: Գիտենք, թե այսօր ծայրները շատ են. արևմուտքեն ծայրեր կուգան, արևելքեն ծայրեր կուգան, հյուսիսեն ծայրեր կուգան, հարավեն ծայրեր կուգան: Թերևս այդ ծայրերը լավ ծայրեր են, բայց և պիտի գիտակցինք, թե այդ ծայրերը մեր ծայրը չեն, կհարգենք այդ ծայրերուն, բայց պետք է գիտակցինք, թե մենք իբրև ժողովուրդ, իբրև Եկեղեցի ունինք մեր ծայրը:

Այդ ծայրը 1700 տարիներու ծայրն է մեր ժողովուրդին, այդ ծայրը լսեցին Վարդանանք և այդ ծայրին անսալով անոնք պարասխանեցին, թե մեզի մեր հավաքքեն, մեր Եկեղեցիեն, մեր Ավետարանեն ոչ մեկ ուժ կրնա բաժնել: Այդ ծայրը լսեցին 1915-ի մեր նահապարկները: Անոնք նահապարկվեցան և սակայն անոնք հավերժական են, կհավատանք, որ անոնք երկնքի արքայության արժանի դարձած են այսօր: Եթե ուրիշ ծայրի անսալին, թերևս կրնային ֆիզիկապես բարեկեցիկ կյանք ունենալ, բայց այսօր անոնք ևս գերեզմաններու մեջ պիտի կորսվեն և սակայն մեր նահապարկները կմնան հավերժական, որովհետև հայու ծայրին, Հայ Եկեղեցվո ծայրին, Հայոց Հայրապետի ծայրին անսացին:

Միրելիներ, այսօր Վեհափառ Հայրապետի գահակալության հինգերորդ տարվան առիթով եկեք, հոգևորականներ և աշխարհականներ, ուխտենք կամ ավելի ևս մեր ուխտը վերանորոգենք, որ այդ ծայրին, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի ծայրին հավատարիմ պիտի մնանք: Այդ ծայրը Քրիստոսի ծայրն է, այդ ծայրը այս սուրբ եկեղեցիին, Սուրբ Աթոռին ծայրն է, այդ ծայրը մեր պարամության Հայրերուն և Հայրապետներուն ծայրն է: Հոգևորականաց դասով մենք այսօր, սիրելի Վեհափառ Հայրապետ, կանդրադառնանք, որ երբեմն մարդկային մեր փկարության մեջ չենք լսեր ձեր ծայրը, երբեմն այդ ծայրին հավատարիմ չենք, և, սակայն, Վեհափառ Տեր, արտոնեցեք, որ մենք՝ հոգևորականներս հայրեններ մեր երախտագիտությունը, որ Դուք, սիրող և գուրգուրացող Հայրապետ Հայոց, կդիտեք մեզ իբրև ձեր զավակները, ինչպես որ Քրիստոս Պետրոս առաքյալին դիտեց, երբ Պետրոս առաքյալը երեք անգամ ուրացավ, Քրիստոս գիտեր, թե Պետրոս առաքյալ ունի կարողությունը Եկեղեցին գորացնելու, Եկեղեցվո առաքելությունը շարունակելու:

Մենք երախտապարտ ենք, որ Դուք ալ՝ մեր Հայրը, մեր հոգևոր Հայրը, այդ նույն մտքեցումով մեզ կբաջալերեք, մեզ կներեք և մեզ կխրախուսեք, որպեսզի մենք կարողանանք միշտ անողորմարձ ունենալ, կարողանանք ձեր ծայրը լսել, որովհետև ձեր ծայրին լսելով մենք պիտի գորանանք, ձեր ծայրին լսելով Հայ Եկեղեցին պիտի գորանա, ձեր ծայրին լսե-

լով այս Աթոռը՝ Մայր Աթոռը պիտի զորանա: Եվ, Վեհափառ Տեր, մենք այսօր անգամ մը
ևս կանդրադառնանք, որ ձեր ծայնին անսալով, ձեր ծայնը լսելով մենք բոլորս պիտի կարո-
ղանանք սրբեղծել, իրագործել միասնականությունը և կանդրադառնանք, որ այդ միասնա-
կանության հիմնական կետը մեր հոգևոր միասնականությունն է: Եթե կուզենք մնալ և շա-
րունակել իբրև հայեր, հարազատ զավակներ Հայ Եկեղեցվո, պարտավոր ենք այդ ծայնին
անսալու:

Վեհափառ Հայրապետ, Ձեր գահակալության հինգերորդ փարեղարձին առիթով մենք
բոլորս անգամ մը ևս մեր հավարարմությունը կներակայացնենք Ձեզ և Ձեր միջոցով այս
Սուրբ Աթոռին՝ Սուրբ Էջմիածնա Մայր Աթոռին, և կաղոթենք, որ Աստված Ձեզ զորավոր
պահե, ապահով պահե, Աստված ձեզ երկար առողջ փարիներ շնորհե, որպեսզի ձեր հովա-
նիով և մեր բոլորի մասնակցությամբ հոգևորականներ և աշխարհականներ, Ձեր երազները
հանուն Հայրենիքի, հանուն հայ ժողովուրդի ի Հայաստան և ի Սփյուռք աշխարհի, հանուն
մասնավորաբար Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո իրագործվի: Բոլոր հոգևորա-
կանաց դասու, աշխարհական մարմիններու ներկայությամբ այսօր, Վեհափառ Տեր, մեր
որդիական սերը և շնորհակալությունները կհայտնենք Ձեզի:

Աստված անսասան պահե այս Աթոռը, Աստված երկար առողջ փարիներ շնորհե ազ-
գիս Վեհափառ Հայրապետին և մենք բոլորս որպես հայ ժողովուրդի զավակներ հեղինակե-
քաջ Հովվապետին, լսենք իր ծայնը, անսանք այդ ծայնին և այդ ծայնին անսալով կարողա-
նանք սրբեղծել ավետարանական այն ճշմարտությունը, թե մենք բոլորս ալ նույն հոգիի զա-
վակներն ենք, նույն Հայրապետի զավակներն ենք: Այս գիտակցությամբ այսօր, սիրելիներ,
օրհները և բարեբանենք անունը Սուրբ Երրորդության, այժմ և միշտ և հավիտյանս հավի-
տենից, ամեն: